

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Уповноважений
Верховної Ради України
з прав людини

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Law Marriage Social order
Social security Culture Dignity Expression
Responsibility No torture Nationality
Asylum Inalienable Association
Participation Privacy Belief Rest Property
Arts Science Security Health Life Work No arbitrary detention
Free elections No slavery Education No discrimination
Freedom of movement Free Equality Family Leisure Universal Peace Development
Access to justice Trade union Fair trial Religion Presumption of innocence
Equality before the law Food Clothing Housing

РЕЗЮМЕ ЗВІТУ

за результатами моніторингу імплементації
Національної стратегії у сфері прав людини
(1 грудня 2015 року – 01 грудня 2017 року)

Київ
2017

Ця публікація є результатом спільної роботи Громадської платформи моніторингу імплементації Національної стратегії у сфері прав людини.

Уповноважений
Верховної Ради України
з прав людини

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Дана публікація стала можливою завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках проекту «Права людини в дії», який виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини.

Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди USAID або Уряду США. Відповідальність за вміст публікації несуть виключно автори та УГСПЛ.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Проект Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Права людини в дії» підтримує діяльність Української Гельсінської спілки з прав людини з моніторингу імплементації Національної стратегії у сфері прав людини в частині, що стосується забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб та населення, постраждалого від конфлікту.

Американський народ, через USAID, надає економічну та гуманітарну допомогу по всьому світу понад 55 років. В Україні допомога USAID надається у таких сферах як: економічний розвиток, демократія та управління, охорона здоров'я і соціальний сектор. Починаючи з 1992 р., Агентство США з міжнародного розвитку надало Україні технічну та гуманітарну допомогу на суму 1,8 мільярдів доларів. Детальнішу інформацію про програми USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті USAID ukraine.usaid.gov та сторінці у Facebook www.facebook.com/USAIDUkraine.

Резюме Звіту за результатами моніторингу імплементації Національної стратегії у сфері прав людини (1 грудня 2015 року – 01 грудня 2017 року) / Ред. кол.: К. Семьоркіна, А. Блага, Б. Мойса, О. Семьоркіна, та ін.; за заг. ред. О. Мартиненко, О. Павліченко, Б. Крикливенко / Українська Гельсінська спілка з прав людини. – К., 2017. – 36 с. з іл.

© К. Семьоркіна, А. Блага, Б. Мойса, О. Семьоркіна,
О. Мартиненко, О. Павліченко, Б. Крикливенко, 2017
© Українська Гельсінська спілка з прав людини, 2017

ЗМІСТ

Вступ	6
Забезпечення права на життя	8
Протидія катуванням, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню	9
Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність	11
Забезпечення права на справедливий суд	12
Забезпечення права на приватність	14
Забезпечення свободи думки і слова, вираження поглядів і переконань, доступу до інформації та вільного розвитку особистості	15
Забезпечення свободи мирних зібрань та об'єднань	16
Забезпечення права на участь в управлінні державними справами та у виборах	18
Забезпечення права на працю та соціальний захист	19
Створення умов для свободи підприємницької діяльності	20
Забезпечення права на охорону здоров'я	20
Забезпечення прав дитини	22
Забезпечення права на освіту	23
Підвищення рівня обізнаності у сфері прав людини	24
Протидія гендерному насильству, торгівлі людьми та рабству	25
Протидія домашньому насильству	25
Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	26
Попередження та протидія дискримінації	27
Забезпечення прав корінних народів і національних меншин	28
Забезпечення прав учасників антитерористичної операції	29
Захист прав внутрішньо переміщених осіб	29
Звільнення заручників та відновлення їх прав	30
Вжиття необхідних заходів для захисту прав осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України	31
Забезпечення прав громадян України, які проживають у населених пунктах Донецької та Луганської областей, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження	32
Забезпечення прав біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, а також іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні	33
Висновки та рекомендації	34

ВСТУП

Більше двох років із часу затвердження Національної стратегії у сфері прав людини та Плану дій на її реалізацію дають підставу для деяких узагальнень щодо включення без сумніву засадничих стратегічних документів до порядку денного державної політики. Адже пріоритетність прав і свобод людини під час прийняття рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування визначають мету їх діяльності.

Для забезпечення ефективної імплементації Національної стратегії у сфері прав людини та реального виконання Плану дій з її реалізації Українською Гельсінською спілкою з прав людини за підтримки Уповноваженого ВРУ з прав людини було створено Громадську платформу моніторингу, учасниками якої є близько 70 неурядових організацій та незалежних експертів.

Дана публікація пропонує читачеві стислий виклад другого річного моніторингового звіту імплементації Національної стратегії у сфері прав людини (01 грудня 2015р. – 01 грудня 2017р). Із повним текстом звіту можна ознайомитися на офіційному сайті: <http://hro.org.ua>.

Результати моніторингу представлені до прийняття змін до процесуальних кодексів. У зв'язку з цим необхідно переглянути План дій та врахувати нові зміни положень кодексів.

Разом із тим значна кількість нормативно-правових правових актів, які розробляються на проведення реформ у різних сферах, що стосуються прав людини, не враховують очікувані результати Національної стратегії у сфері прав людини та положення Плану дій.

Аналіз виконання заходів, запланованих на IV квартал 2015 – III квартал 2017 років свідчить про те, що більшість з них не виконані в повній мірі, а деякі оцінити не є можливим, оскільки відображена інформація є неповною або наданою не по суті. Крім того, дані, які містяться в узагальненому звіті, розрізнені, що позбавляє можливості зробити об'єктивну оцінку. Це свідчить про формальний і зверхній підхід до виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини.

Заходи переважно не виконуються в зазначені Планом дій терміни, а актуальна інформація щодо тих пунктів, які перебували у стані виконання в звітному періоді, у подальших звітах не надається.

Крім того, недоліки, на які Уповноважений ВРУ з прав людини та Громадська платформа моніторингу звертали увагу в попередніх звітах, не були прийняті до уваги та не були усунуті.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЖИТТЯ

Стратегічна мета: забезпечення належних гарантій захисту права на життя та наявність правових засобів захисту і механізмів ефективного розслідування порушень права на життя.

- розроблено проект Закону «Про компенсацію збитків жертвам умисних насильницьких злочинів». Положеннями проекту Закону пропонується гарантувати здійснення компенсаційних виплат з боку держави у випадках, коли внаслідок умисного насильницького злочину, вчиненого на території України, завдана шкода здоров'ю фізичної особи чи заподіяно її смерть;
- підготовлено проект Закону «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за злочини проти людяності», яким з метою захисту та охорони прав цивільного населення (в тому числі в умовах збройного конфлікту) передбачається встановити кримінальну відповідальність за злочини проти людяності;
- прийнято Закони «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання психіатричної допомоги» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо врегулювання законодавства у сфері застосування запобіжних заходів до особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування)», завдяки яким пацієнти зможуть самостійно звернутись до суду та отримати альтернативний висновок щодо стану їх психічного здоров'я. Системний аналіз рішення Конституційного Суду України свідчить, що у разі, якщо недієздатна особа не здатна за станом здоров'я надати усвідомлену згоду на поміщення її до психіатричного закладу, таке поміщення є примусовим і, відповідно, потребує відповідного рішення суду. Однак, у вказаному положенні Закону законодавець пропонує, щоб таке поміщення здійснювалось за рішенням органу опіки і піклування, що суперечить правовій позиції Конституційного

Суду України та, відповідно, не відповідає вимогам статті 29 Конституції України. ;

- утворено Міжвідомчу комісію з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні. Комісія є дорадчим органом, що діє при Кабінеті Міністрів України, у сфері сприяння забезпеченню реалізації міжнародно-правових зобов'язань України у галузі міжнародного гуманітарного права. Проте ця комісія досі не діє.
- не розроблений механізм евакуації населення з зони бойових дій та нормативно-правовий акт, яким би чітко регламентувався порядок дій персоналу установ, де утримуються особи, які перебувають під опікою чи піклуванням (установи з виконання покарань, психіатричні та інтернатні заклади тощо), що опинилися на непідконтрольній території.

ПРОТИДІЯ КАТУВАННЯМ, ЖОРСТОКОМУ, НЕЛЮДСЬКОМУ АБО ТАКОМУ, ЩО ПРИНИЖУЄ ГІДНІСТЬ, ПОВОДЖЕННЮ ЧИ ПОКАРАННЮ

Стратегічна мета: створення ефективної системи протидії катуванням, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню; створення умов для попередження випадків неналежного поводження; утвердження у суспільстві нетерпимості до будь-яких проявів неналежного поводження.

- розроблено законопроект про внесення змін до ст. 127 Кримінального кодексу України для приведення її у відповідності до міжнародних стандартів. Зокрема, передбачено спеціальний суб'єкт вчинення катування – особа, яка уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

- у Верховній Раді України зареєстровано законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про Національну поліцію» (щодо приведення у відповідність до міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини). Зокрема, конкретизуються обов'язки поліцейського при застосуванні поліцейських заходів примусу, які можуть завдати шкоди здоров'ю та/або спричинити смерть фізичній особі;
- вживаються заходи щодо розроблення та впровадження в діяльність Національної поліції інформаційної підсистеми «Утримувані в ІТТ» (custody record) у складі Інформаційного порталу Національної поліції;
- розроблено проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення концепції Державної цільової програми охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року»;
- у Верховній Раді України розглядається проект Закону «Про превентивні і компенсаційні засоби у зв'язку з катуванням, нелюдським чи таким, що принижує гідність, поводженням або покаранням щодо засуджених та осіб, узятих під варту, та запровадження інституту пенітенціарних суддів»;
- запроваджено ведення обліку засуджених та осіб, узятих під варту, шляхом створення Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту.
- до Верховної Ради України внесено законопроект «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України». Всупереч Плану дій, проектом не передбачено жодних прав скажника та порядку залучення його до розгляду справи. Неврегульована й можливість залучення скажником адвоката чи іншого спеціаліста в галузі права, правозахисників, незалежних експертів.
- у Верховній Раді України зареєстровано законопроект «Про пенітенціарну систему»;
- розслідування катувань згідно закону про Державне бюро розслідувань не буде його виключною компетенцією. Потенційними ризиками ефективності діяльності Державного бюро розслідувань є надмірне розширення його повноважень;

- ❏ не запроваджено інститут «інформаторів» (wistleblowers) щодо неналежного поведження в установах Державної кримінально-виконавчої служби;
- ❏ не подано на розгляд Кабінету Міністрів України законопроект щодо підвищення ефективності діяльності національного превентивного механізму шляхом надання додаткових повноважень для забезпечення виконання його рекомендацій; визначення повноважень щодо ініціювання притягнення до дисциплінарної та іншої відповідальності винних у неналежному поведженні посадових осіб та щодо можливостей вжиття інших негайних заходів реагування, обов'язкових до виконання відповідними посадовими особами.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНІСТЬ

Стратегічна мета: створення ефективної системи захисту права на свободу та особисту недоторканність, ефективне розслідування злочинів насильницького зникнення.

- ✅ прийнято законопроекти, завдяки яким пацієнти зможуть самостійно звернутись до суду та отримати альтернативний висновок щодо стану їх психічного здоров'я. При цьому участь пацієнта у судовому засіданні при розгляді питання про доцільність подальшого застосування примусових заходів медичного характеру стає обов'язковою;
- ✅ Рішенням Конституційного Суду України було визначено неконституційним третє речення ч.3 ст.315 Кримінального процесуального кодексу. Отже, тепер запобіжний захід, який був визначений особі на стадії досудового розслідування, не може автоматично продовжуватися після передачі матеріалів кримінальної справи до суду.

- 👤 не внесено зміни до Кримінального процесуального кодексу та законів про правоохоронні органи для забезпечення обов'язкового відеозапису допитів та оснащення місць перебування затриманих осіб у відділах правоохоронних органів пристроями відеозапису з метою запобігання застосуванню катувань та жорсткому поводженню.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

Стратегічна мета: забезпечення права на незалежний та справедливий суд у розумний строк; створення доступної та ефективної системи судочинства, що відповідатиме європейським цінностям та стандартам захисту прав людини.

- 👤 розроблено та внесено до Верховної Ради України проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо порядку проведення досудового розслідування злочинів у формі дізнання». Прийняття закону дасть змогу спростити розслідування окремих злочинів дозволить розвантажити слідчий апарат та надасть можливість зосередити його діяльність на розслідуванні тяжких та особливо тяжких злочинів;
- 👤 розроблено проект Закону «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення положень Кодексу з урахуванням практики Європейського суду з прав людини з питань застосування адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту»;
- 👤 на розгляді у Верховній Раді знаходиться проект Закону, яким запропоновано внести зміни до статті 294 КУпАП та зменшити строк апеляційного перегляду справ про застосування стягнення у вигляді адміністративного арешту до трьох днів. Разом з тим пропонується в окремих статтях КУпАП виключити адміністративне стягнення у вигляді адміністративного арешту, збільшивши при цьому граничні межі інших видів стягнень;

- прийнято Закон «Про Конституційний Суд України», яким на законодавчому рівні визначено умови для реалізації права на конституційну скаргу як додаткового національного засобу юридичного захисту прав особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України;
 - прийнято Закони «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», «Про виконавче провадження»;
 - розроблено проект стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у цивільних та адміністративних справах з відповідними додатками;
 - розширено перелік категорій осіб, що мають право на отримання безоплатної вторинної правової допомоги.
-
- не розроблено законопроект про внесення змін до Закону «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду» щодо забезпечення особі відшкодування шкоди за надмірну тривалість провадження, стороною у якому вона є;
 - не розроблено проекту постанови Кабінету Міністрів України щодо посилення інституційної спроможності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини з питань реагування на порушення прав людини, виявлені Європейським судом з прав людини у справах з усталеною негативною практикою;
 - не надано права недієздатним особам на безоплатну вторинну та первинну правову допомогу, не передбачено права на безоплатну правову допомогу в судових процесах для осіб з інвалідністю, осіб з психічними розладами.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ПРИВАТНІСТЬ

Стратегічна мета: забезпечення встановлених стандартів захисту права на приватність.

- розроблено проект наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження порядку використання технічних засобів нагляду і контролю в місцях перебування засуджених та осіб, узятих під варту».
- існуючі навчальні програми підготовки юристів в сфері за провадження спеціальних навчальних курсів з питань захисту персональних даних не переглядалися у зв'язку з відсутністю фінансування;
- не закріплено можливості супроводжуваного виїзду за межі установи попереднього ув'язнення чи виконання покарань у зв'язку із смертю або тяжкою хворобою близького родича, що загрожує життю хворого, для усіх категорій взятих під варту осіб та засуджених;
- не внесено на розгляд Кабінету Міністрів України проекту нормативно-правового акта про забезпечення права на приватність людей, у тому числі з інвалідністю, які перебувають у закладах системи охорони здоров'я, інтернатних установах систем освіти та соціального захисту;
- не розроблено Державної цільової програми щодо поступової реорганізації колективної системи тримання в установах виконання покарань до камерної системи тримання та зменшення допустимої планової наповнюваності установ виконання покарань до 300–400 осіб в одній установі;
- не удосконалено правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів та установ виконання покарань щодо порядку проведення обшуків в установах виконання покарань та попереднього ув'язнення з метою недопущення систематичних, без обґрунтованих підстав та вмотивованого рішення обшуків.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВОБОДИ ДУМКИ І СЛОВА, ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ І ПЕРЕКОНАНЬ, ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ ТА ВІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Стратегічна мета: забезпечення вільного обміну інформацією та свободи вираження поглядів і переконань.

- не сформовано інформаційну політику в умовах збройного конфлікту;
- не адаптовано в належному обсязі редакційну політику ЗМІ до міжнародних стандартів провадження журналістської діяльності в умовах збройного конфлікту;
- не надано роз'яснення стосовно кваліфікації злочинів проти свободи слова та перешкоджання професійній діяльності журналістів;
- не розроблено проект нормативно-правового акта щодо використання формату «спрощеного читання» і переліку інформації та документів, під час написання та складання яких використання такого формату є обов'язковим;
- не підготовлено проект стандартів надання інформації в доступних форматах для людей з інвалідністю (переклад на жестову мову, субтитрування, аудіокоментування, спрощений формат подачі інформації), для людей з інвалідністю (з інтелектуальними порушеннями, порушеннями слуху, зору) засобами масової інформації;
- відкликано проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо поліпшення доступу до інформації осіб з порушеннями слуху»;
- не розроблено законопроект про внесення змін до Закону «Про кінематографію» щодо визначення необхідності здійснення субтитрування або сурдоперекладу відео- та кінопродукції з урахуванням потреб осіб з порушенням слуху.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВОБОДИ МИРНИХ ЗІБРАНЬ ТА ОБ'ЄДНАНЬ

Стратегічна мета: забезпечення реалізації права на свободу мирних зібрань та права на свободу об'єднань.

- прийнято зміни до Закону «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, яким уніфіковано процедуру державної реєстрації юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми, та внесено, зокрема, відповідні зміни до Закону України «Про громадські об'єднання». Законом запроваджено можливість подання електронних документів для проведення всіх реєстраційних дій у сфері реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, зменшено кількість документів, що подаються для державної реєстрації (у тому числі за рахунок їх отримання в електронній формі від державних органів), передбачено скасування паперових виписок та отримання їх в електронному вигляді, удосконалено надання електронних адміністративних послуг у сфері реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань шляхом створення Порталу електронних сервісів;
- в рамках реалізації пілотного проекту Національної поліції України створено «Групи комунікації (перемовників)», до яких увійшли найбільш досвідчені працівники підрозділів превентивної діяльності, патрульної поліції, які пройшли спеціальні тренінги. Вони будуть задіяні для забезпечення публічного порядку під час масових акцій та зібрань. На них покладені обов'язки постійного моніторингу оперативної обстановки, зокрема збору інформації щодо запланованих заходів, оцінки ступеня ризику (звичайний або підвищений), а також взаємодія з організаторами масових акцій. В основі роботи груп комунікації лежить підтримка контакту з людьми, роз'яснення їм прав і обов'язків під час проведення масових заходів.

- ❏ не прийнято закон, яким визначаються права та обов'язки організаторів та учасників мирних зібрань, повноваження та обов'язки державних органів та органів місцевого самоврядування у правовідносинах, пов'язаних з організацією та проведенням мирних зібрань, встановлено чіткі і виключні підстави та способи для обмеження свободи мирних зібрань, а також врегульовуються процедури моніторингу та медіації під час проведення мирних зібрань;
- ❏ не розроблено законопроект про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо включення до видатків державного та місцевих бюджетів фінансової підтримки громадських об'єднань та благодійних організацій;
- ❏ не розроблено законопроект про внесення змін до Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» щодо надання благодійним організаціям права на отримання підтримки за рахунок бюджетних коштів.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА УЧАСТЬ В УПРАВЛІННІ ДЕРЖАВНИМИ СПРАВАМИ ТА У ВИБОРАХ

Стратегічна мета: забезпечення дотримання права громадян вільно брати участь в управлінні державними справами та формуванні органів державної влади, органів місцевого самоврядування через вибори; забезпечення ефективної взаємодії між інститутами громадянського суспільства та органами державної влади, органами місцевого самоврядування, зокрема шляхом удосконалення процедур залучення інститутів громадянського суспільства до процесу підготовки та прийняття рішень органами державної влади, органами місцевого самоврядування.

- розроблено та подано на розгляд Кабінету Міністрів України проект Закону «Про публічні консультації», яким визначається порядок проведення публічних консультацій під час підготовки проектів нормативно-правових актів, документів державної і регіональної політики та з питань місцевого значення (концепцій, стратегій, програм, планів заходів, що готуються на їх виконання тощо) суб'єктами владних повноважень з метою врахування громадської думки для збалансування публічних та приватних інтересів, а також запровадження сучасних стандартів підготовки проектів актів, обов'язкових для державних органів і органів місцевого самоврядування, що сприятиме запровадженню ефективного механізму взаємодії його інститутів з органами державної влади на засадах партнерства і взаємної відповідальності.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ПРАЦЮ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Стратегічна мета: створення можливостей для забезпечення достатнього життєвого рівня та належного соціального захисту громадян

- затверджено Державний стандарт підтриманого проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю»;
- станом на 01.01.2017 року утворено і діють 59 відділень денного догляду дітей з інвалідністю, осіб з інвалідністю та громадян похилого віку (груп денного перебування дітей з інвалідністю, осіб з інвалідністю та громадян похилого віку) при діючих соціальних установах;
- розроблено проект Типового положення про відділення (групу) підтриманого проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю. На даний час проект проходить процес погодження із зацікавленими центральними органами виконавчої влади;
- на місцях вживаються заходи з метою впровадження послуги підтриманого проживання (в Одесі діє центр незалежного (підтримуючого) проживання – соціальне житло для 16 інвалідів старше 18 років із соціальним супроводом та самостійним проживанням (вул. Ген. Петрова, 8). Відкритий соціальний гуртожиток є альтернативою інтернатній системі, де максимально підготовлені до самостійного проживання вихованці Центру реабілітації осіб з вадами психофізичного розвитку можуть жити без допомоги батьків, але з обов'язковим соціальним супроводом.
- не запроваджений моніторинг закладів соціального захисту охорони здоров'я, освіти, у яких перебувають особи з інвалідністю з боку відповідних міністерств діяльності;
- не забезпечено належне інформування про соціальні послуги, що пропонуються населенню.

СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ СВОБОДИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стратегічна мета: забезпечення свободи підприємництва, створення умов для самозайнятості населення

- прийнято Закон, який суттєво обмежує державний контроль за здійсненням підприємницької діяльності та чітко визначає підстави та порядок здійснення такого контролю;
- спрощено процедуру одержання суб'єктами господарювання ліцензій на провадження видів господарської діяльності.
- не визначено кількості видів діяльності, які потребують додаткового ліцензування, та відповідної його вартості.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я

Стратегічна мета: забезпечення рівного доступу до високоякісної медичної допомоги; профілактика, раннє виявлення та ефективне лікування захворювань

- забезпечено отримання дітьми, що живуть з ВІЛ, антиретровірусних препаратів згідно з призначеннями;
- покращено нормативне регулювання зміни (корекції) статеві належності.
- не вирішене питання щодо впровадження загальнообов'язкового державного медичного соціального страхування населення;
- не забезпечено належного рівня доступності первинної медичної допомоги, особливо в сільській місцевості, сприяння переоснащенню закладів охорони здоров'я;

- ❏ не проведено організаційно-структурної перебудови наявної мережі закладів охорони здоров'я з урахуванням реальних потреб населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці у конкретних видах медичної допомоги та медичних послуг, обумовлених статеву та віковою структурою населення, характером захворюваності в регіоні, смертності, станом дорожньо-транспортної інфраструктури та інших факторів, враховуючи прийняту медичну реформу;
- ❏ не затверджений перелік послуг, що надаються на рівні первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги, сприяння координації діяльності відповідних закладів;
- ❏ не запроваджена система індикаторів якості первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) та екстреної медичної допомоги;
- ❏ не удосконалений порядок закупівлі лікарських засобів, вакцин та виробів медичного призначення з метою уникнення ризиків, що можуть негативно впливати на стан організації лікування вразливих груп населення.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ

Стратегічна мета: створення сприятливого середовища для виховання, навчання, розвитку дитини та ефективної системи забезпечення реалізації її прав; удосконалення державного механізму забезпечення прав дитини

- створено Міжвідомчу координаційну раду з питань правосуддя щодо неповнолітніх;
- прийнято Закон «Про внесення змін до п 4 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» щодо удосконалення правового статусу служб у справах дітей»;
- схвалено Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки і затверджено план заходів з реалізації I етапу Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017–2026 роки;
- затверджено Положення про наставництво та типовий договір про наставництво;
- станом на 11.09.2017 відзнято понад 2900 відео анкет дітей, які розміщені на веб-сайті www.changeonelife.org.ua, з метою влаштування їх у сім'ї громадян України.

- зміни, внесені до Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та Методики планування заходів з евакуації, не передбачають особливостей евакуації дітей, зокрема із інтернатних закладів;
- не розроблений та не запроваджений дієвий механізм виявлення дітей, які беруть безпосередню участь у воєнних діях чи збройних конфліктах;
- не вирішене питання стосовно внесення змін до законодавства щодо врегулювання процедури надання медичної допомоги дітям, які страждають на тяжкі хвороби, якщо отримання дозволу обох батьків для обстеження або проведення операції неможливе;

- аналіз виконання заходів блоку «Забезпечення прав дитини», виконання яких передбачено у 2016-2017 роках, свідчить про те, що більшість з них не виконані, а деякі оцінити не є можливим, оскільки інформація надана не по суті або не відповідає індикатору досягнення.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ОСВІТУ

Стратегічна мета: забезпечення гарантованого доступу до якісної і конкурентної освіти, створення ефективної системи забезпечення всебічного розвитку людини відповідно до її індивідуальних здібностей та потреб

- прийнято Закон «Про освіту», яким забезпечується інклюзивне навчання.
- не аналізується отримана від регіонів інформація з метою з'ясування об'єктивної ситуації по країні в цілому та пошуку шляхів вирішення проблемних питань у забезпеченні права на освіту.
- не затверджено програми навчання та професійного розвитку вчителів, соціальних педагогів, психологів «Профілактика та подолання булінгу у загальноосвітніх навчальних закладах».

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ОБІЗНАНОСТІ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Стратегічна мета: забезпечення кожному можливості доступу до інформації та одержання знань про права, свободи та обов'язки людини і громадянина, механізм реалізації та захисту таких прав і свобод

- ✔ затверджена інструкція про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України;
- ✔ наказом Командувача Національної гвардії України до програм бойової та спеціальної підготовки підрозділів Національної гвардії України включені предмети навчання «Основи міжнародного гуманітарного права» та «Основи прав людини» для курсантів (слухачів) набору 2017 року;
- ✔ 7-8 лютого 2017 року відбувся тренінг для працівників поліції (25 осіб) Донеччини під егідою Міжнародного комітету «Червоний хрест» на тему «Міжнародне гуманітарне право та міжнародні правила і стандарти правоохоронної діяльності», де, зокрема, значну увагу приділено питанням поліцейської етики, застосуванню сили, арешту, обшуку та вилученню;
- ✔ працює робоча група, що створена з метою розробки програми освіти у галузі прав людини.

ПРОТИДІЯ ГЕНДЕРНОМУ НАСИЛЬСТВУ, ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ТА РАБСТВУ

Стратегічна мета: створення ефективної системи протидії усім формам гендерного насильства, торгівлі людьми та рабства, надання якісної допомоги жертвам

- проводяться навчальні програми для фахівців системи надання допомоги жертвам злочинів пов'язаних із торгівлею людьми;
- проводиться в містах України інформаційно-просвітницька кампанія серед населення стосовно проблеми торгівлі людьми.
- не забезпечено ефективної боротьби із злочинами, пов'язаними із торгівлею людьми;
- процеси судових розглядів, що стосуються злочинів у сфері торгівлі людьми, повинні відбуватися на основі всіх критеріїв ефективності, зокрема і розумних строків.

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Стратегічна мета: створення ефективної системи запобігання та протидії домашньому насильству, підвищення якості надання допомоги жертвам домашнього насильства

- прийнято Закон «Про запобігання та протидії домашньому насильству»;
- проводяться інформаційні кампанії, зокрема «16 днів проти насильства»;
- розроблено корекційні програми, що спрямовані на осіб, які вчиняють насильство, його жертв та правоохоронців.

- 👉 у Законі «Про запобігання та протидії домашньому насильству» посилення на убезпечення жінок та дівчат з інвалідністю від домашнього насильства носять декларативний характер, реальних заходів не посилено;
- 👉 низький рівень організаційної та ресурсної спроможності надання допомоги жертвам домашнього насильства у сільській місцевості та віддалених населених пунктах.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

Стратегічна мета: забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства

- 👉 прийнято Концепцію Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року;
- 👉 у 10 із 24 областей призначено радників голів обласних державних адміністрацій з гендерних питань; радників також призначено у Міністерстві оборони, Міністерстві внутрішніх справ, Міністерстві освіти і науки;
- 👉 національна система показників гендерної статистики включає 115 абсолютних і розрахункових показників, які за методологією їх визначення (або розрахунку) відповідають європейським та міжнародним статистичним стандартам.
- 👉 не затвердженим залишається типові положення про радника з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ

Стратегічна мета: створення ефективної системи запобігання та протидії дискримінації

- у Головному слідчому управлінні Національної поліції України створено Національний контактний пункт від України з питань злочинів, вчинених на ґрунті ненависті, однією із цілей роботи якого є інформування про ситуацію в цій сфері;
- працівниками Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини в рамках реалізації програми Ради Європи «Посилення впровадження європейських стандартів з прав людини в Україні» було проведено ряд тренінгів (в м. Краматорську, Ужгороді, Дніпрі) з питань запобігання та протидії дискримінації для працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- здійснюється підготовка пропозицій до методики проведення антидискримінаційної експертизи.
- не враховано ознак сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності у законопроекті щодо гармонізації законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації;
- ігноруються законодавчі норми щодо необхідності забезпечення доступності транспорту для людей з інвалідністю.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ КОРИННИХ НАРОДІВ І НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

Стратегічна мета: створення ефективної системи забезпечення та захисту прав корінних народів і національних меншин, підтримки та розвитку толерантних міжнаціональних відносин у суспільстві.

- забезпечується інформування працівників державних закладів охорони здоров'я про особливості національної ментальності представників національних меншин.
- не подано на розгляд Кабінету Міністрів України законопроект про концепцію державної етнонаціональної політики України;
- не впроваджено диференціацію вимог зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури для випускників загальноосвітніх навчальних закладів з навчання мовами національних меншин;
- не забезпечено експонування в музеях історичної та духовної спадщини національних меншин та корінних народів;
- не проведено аналіз реалізації права національних меншин на участь в публічному та соціально-політичному житті, за результатами якого мав бути розроблений (пілотний) механізм для місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з метою покращення реалізації цього права, зокрема у місцях компактного проживання національних меншин.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Стратегічна мета: створення належних умов для реалізації та захисту прав учасників антитерористичної операції.

- не вирішено питання про надання статусу учасника бойових дій особам, залученим до складу добровольчих формувань, які не ввійшли до складу офіційних військових підрозділів;
- не реалізовано конституційне право на заміну військової служби альтернативною у разі, коли виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням особи;
- не забезпечено учасників антитерористичної операції з інвалідністю та учасників Революції гідності з інвалідністю можливістю отримання нової освіти на бюджетній основі або небюджетній з поверненням коштів;
- не забезпечена безоплатна підготовка до вступу у вищі навчальні заклади та професійно-технічні навчальні заклади демобілізованих учасників антитерористичної операції, а також стаціонарна та дистанційні форми підготовки, безоплатне забезпечення навчальними тощо.

ЗАХИСТ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Стратегічна мета: забезпечення створення належних умов для реалізації та захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб

- створено Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України.
- не вирішено питання розселення інвалідів і дітей-інвалідів з порушеннями зору та опорно-рухового апарату, які переміщуються з тимчасово окупованої території та/або районів проведення антитерористичної операції, у приміщення

установ та закладів, пристосованих для пересування (обслуговування) таких осіб, на визначений строк;

- не внесено на розгляд Кабінету Міністрів України проект закону про врегулювання механізму забезпечення виборчих прав внутрішньо переміщених осіб, зокрема щодо реалізації виборчого права на місцевих виборах на підставі паспорта та довідки внутрішньо переміщених осіб. Натомість у парламенті зареєстровані законопроекти народних депутатів. Позиція уряду щодо законопроектів невідома;
- не вирішується питання компенсації вартості пошкодженого майна внутрішньо переміщених осіб;
- не запроваджена експертиза проектів нормативно-правових актів, що зачіпають права внутрішньо переміщених осіб, на відповідність Керівним принципам ООН з питань переміщення всередині країни.

ЗВІЛЬНЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЇХ ПРАВ

Стратегічна мета: звільнення заручників та забезпечення їх реабілітації

- проводиться інформаційна кампанія в іноземних країнах з метою тиску на Російську Федерацію щодо громадян України, які насильно утримуються в місцях несвободи на території Російської Федерації та тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим;
- не розроблено законопроект про захист прав та свобод цивільних полонених та членів їх сімей;
- не створені умови для українських правоохоронних органів, інших органів, які можуть володіти відповідною інформацією, здійснювати підтримку в пошуку та наданні доказів юридичному захисту щодо невинуватості осіб, які насильно утримуються в місцях несвободи на території Російської Федерації та тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим за відсутності належних правових підстав;

- ❌ не забезпечується соціальна, психологічна та інша підтримка членів сімей осіб, що насильно утримуються в місцях несвободи на території Російської Федерації та тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим за відсутності належних правових підстав;
- ❌ не забезпечується соціальна та психологічна реабілітація цивільних та військових (комбатантів) осіб, що стали заручниками/полоненими терористичних угруповань «ДНР» та «ЛНР» у зв'язку з подіями на сході України, не передбачена необхідність надання безоплатної правової допомоги та застосування заходів фізичної безпеки колишніх заручників/полонених.

ВЖИТТЯ НЕОБХІДНИХ ЗАХОДІВ ДЛЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Стратегічна мета: забезпечення прав і свобод осіб

- ✅ забезпечується (переважно) право на освіту громадянами, які проживають на тимчасово окупованій території.
- ❌ не запроваджена адміністративна (позасудова) процедура державної реєстрації актів цивільного стану, які відбулися на тимчасово окупованій території України;
- ❌ не усунуті дискримінаційні положення щодо осіб, місце проживання яких зареєстровано на тимчасово окупованій території, у Законі України «Про вільну економічну зону «Крим»;
- ❌ не розроблено проект закону про спрощений порядок оформлення гуманітарної допомоги під час переміщення через митний кордон та лінії зіткнення відповідно до типового закону про гуманітарну допомогу у кризових ситуаціях.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ У НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ, НА ТЕРИТОРІЇ ЯКИХ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТИМЧАСОВО НЕ ЗДІЙСНЮЮТЬ АБО ЗДІЙСНЮЮТЬ НЕ В ПОВНОМУ ОБСЯЗІ СВОЇ ПОВНОВАЖЕННЯ

Стратегічна мета: забезпечення прав і свобод осіб

- спрощено процедуру переміщення осіб, які мають інвалідність, у яких є ризик щодо її встановлення та які хворіють на складні захворювання;
- забезпечується (переважно) право на освіту для громадян, які проживають у населених пунктах Донецької і Луганської областей, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження;
- розроблено Методику планування заходів з евакуації, затверджену наказом Міністерства внутрішніх справ, в якій окремим розділом відображено особливості планування евакуації людей з зони збройних конфліктів.
- не забезпечуються пенсійні та інші соціальні виплати мешканцям територій, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження;
- не усунуті корупційні ризики з процедури перетину лінії зіткнення особою, яку змусили або яка самостійно покинула своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, масових проявів насильства, масових порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру, за відсутності у такої особи відповідних підстав та документів;

- не забезпечується інформування громадян, які проживають у відповідних населених пунктах Донецької та Луганської областей, про безпечні умов для добровільного переселення в інші регіони України громадян;
- не забезпечуються права громадян, які добровільно переселяються в інші регіони України та громадян, які проживають у відповідних населених пунктах Донецької та Луганської областей, на отримання в контрольних пунктах в'їзду/виїзду доступного медичного обслуговування, користування туалетами, кімнатами матері та дитини, бомбосховищами, системою оповіщення.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ БІЖЕНЦІВ ТА ОСІБ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОДАТКОВОГО ЗАХИСТУ, А ТАКОЖ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА, ЯКІ НА ЗАКОННИХ ПІДСТАВАХ ПЕРЕБУВАЮТЬ В УКРАЇНІ

Стратегічна мета: забезпечення правового та соціального захисту осіб, яких визнано в Україні біженцями або особами, які потребують додаткового захисту; урегулювання проблемних питань перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні.

- внесено до Верховної Ради України законопроект про внесення змін до Закону «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» (щодо процедури визначення статусу особи без громадянства);
- розпочато вивчення української мови як іноземної у загальноосвітніх навчальних закладах дітьми мігрантів, біженців, осіб, які отримали додатковий захист та які навчаються у цих закладах.

- ❏ не внесено до Кабінету Міністрів України проекти законів про зміни до Законів «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», яким визначено поняття інтеграції, її принципи, категорії мігрантів, які підпадають під інтеграційні заходи, сфери, у яких проводиться інтеграція, індикатори для оцінки успішності політики інтеграції, центральний орган виконавчої влади, відповідальний за формування та реалізацію політики у сфері інтеграції мігрантів;
- ❏ не створені інформаційно-консультаційні пункти для надання консультаційних послуг мігрантам;
- ❏ не забезпечена відповідність проїзних документів осіб без громадянства стандартам ІКАО;
- ❏ не забезпечено право на безоплатну вторинну правову допомогу особам без громадянства, які оскаржують рішення щодо статусу особи без громадянства;
- ❏ не збільшено строк дії проїзних документів осіб без громадянства до 10 років;
- ❏ не проводиться інформування осіб, які не мають документів, що посвідчують особу і громадянство, з метою заохочення їх за ідентифікацією та інтеграцією.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Основними проблемами невиконання Плану дій є:

- нерозуміння змісту заходів Плану дій центральним органом виконавчої влади-виконавцем та низька кваліфікація службовців;
- небажання використовувати експертний потенціал правозахисного середовища;
- відірваність (автономність) Плану дій від інших різноманітних планів та програм, які існують паралельно; не врахування під час розро-

блення Плану дій процесів децентралізації;

- моніторинг виконання Стратегії і Плану дій базується на індикаторах, вироблених для Плану дій, а не для Стратегії;
- фактична необізнаність громадян та посадовців органів влади про Стратегію і План дій, та, в цілому, низький рівень обізнаності про права людини, домінуюча роль негативних стереотипів в суспільстві.

Загальні рекомендації:

1. Переглянути та внести зміни до Плану дій з метою приведення його заходів у відповідність з актуальними потребами, належними виконавцями та очікуваними результатами Стратегії.
2. Забезпечити вчасне виконання заходів.
3. Зробити розрахунки у фінансових потребах та передбачати під час розроблення проектів законів про Державний бюджет України на відповідний рік кошти, необхідні для фінансування виконання Плану дій.